

Rendhagyó lapszám: Speciális kollégium az ELTE-n >>>

Rendhagyó lapszám: speciális kollégium az ELTE-n

Periodikánkban tudósítottunk már egyetemi képzésekről,¹ a mostani lapszám Teller Katalin adjunktus 2018. őszi szemeszterének szemináriumára készített dolgozatokból állt össze. A tanárnő adatlapja szerint:²

"2000-ben végzett az ELTE német nyelv és irodalom, illetve orosz nyelv és irodalom szakán. Egyetemi és doktori tanulmányai során ösztöndíjjal kutatott Szentpéterváron, Bécsben és Konstanzban. 2006–2007-ben az ELTE Német Nyelvű Irodalmak Tanszékén a Regionalitás, kulturális technikák, tudományképek a századforduló és a két világháború közötti korszak kultúrájában című NKFP-projekt munkatársa és koordinátora. 2007-ben doktorált német irodalomtudományból. 2008–2009-ben az Esztétika Tanszéken folyó A tértapasztalat esztétikai, történeti és kultúratudományi koncepciói a 20. században című OTKA-projekt munkatársa. 2007–2010-ben a Kakanien revisited (www.kakanien.ac.at) internetes platform szerkesztője. 2013-ban Paul Celan Fellow (Institut für die Wissenschaften vom Menschen, Bécs), 2015-ben igazgatói ösztöndíjas a bécsi Internationales Forschungszentrum Kulturwissenschaften-ban. 2012 és 2016 között megszakításokkal asszisztens a Transdifferenz in der Literatur deutschsprachiger Migrantinnen in Österreich-Ungarn című kutatási projektben a Bécsi Egyetemen (FWF, <http://www.univie.ac.at/transdifferenz/>), 2015–2017-ben kutató a Metropolis in Transition, Wien – Budapest 1916–1921 (bmwf, <http://metropolis-in-transition.at/>) és a Welterkundung zwischen den Kriegen: Die Reisefilme des Colin Ross (1885–1945) (FWF, <http://colinrossproject.net/>) című projektekben a bécsi Ludwig Boltzmann Institut für Geschichte und Gesellschaft-ban. Kutatási területek: tömegkultúra és nagyváros, cirkusztörténet, német és magyar nyelvű irodalmak a 20. század első felében, kultúratudomány és sajtótörténet."

Kutatásainak egyik kiemelt tárgya a cirkusz, és oktatói munkájában is fontos helyet foglal el a téma. A vezetése alatt például olyan szemináriumok szerepelnek, mint „A cirkusz mint irodalmi és publicisztikai szűzsé”³, „Circus on Screen”.⁴ Az itt közölt írásokat a hallgatók az alábbi kurzusra készítették vizsgadolgozatként:

„Irodalmi és filmes cirkuszmotívumok”⁵
BMA-ESZD-350.08, BMA-FLMD-322.61

Teller Katalin

ea, Cs, 16:15-17:45, Rákóczi út 5., 245-ös terem

A kurzuson a cirkusz irodalmi és filmes esztétizálhatóságának kérdését járjuk körbe 20. és 21. századi példák és elméleti tanulmányok segítségével. Arra keressük a választ, hogy a kiválasztott művek, amelyek többnyire a vonatkozó kánonon kívül esnek, mennyiben váltják be azt a cirkusszal szemben sokszor támasztott elvárást, hogy kultúr- és társadalomkritikai tartalmakat mozgósítson, és ezt specifikusan esztétikai eszköztárral tegye. Vagy – épp ellenkezőleg – mennyiben erősíti meg a konzervatív (és kapitalista kultúratermelésben gyökerező) művészetszemléletet még akkor is, amikor disztópikus vagy utópikus világokat jelenít meg.

Az értékelés írásbeli vizsga formájában történik.

Kötelező primér olvasmányok:

Bodor Ádám: Egy nagyon kicsi cirkusz. In: uő: Megérkezés északra. Bukarest: Kriterion 1978, 60-62. o.

Angela Carter: Esték a cirkuszban (1984). Budapest: Magvető 2011.

Déry Tibor: A cirkusz (1962). In: uő: Niki és más történetek. Budapest: Móra 1982, 96-114.

o.

Jean Genet: A kötél-táncos (1957). In: Nagyvilág 39. évf., 1994/1-2. sz., 20-29. o.

Karinthy Frigyes: Prológus egy cirkusz-filmhez (1914), több kiadás

Henry Miller: Mosoly a létra tövében (1959). In: Nagyvilág 36. évf., 1991/8. sz., 1142-1157.

o.

Nagy Dániel: Cirkusz (1926). In: uő: Cirkusz. Bukarest: Irodalmi 1967, 35–178. o.

Zoli (Hirsch Zoltán): Kis ember nagy élete... Önéletrajz. Budapest: sz. k. 1942.

Filmek:

Aglaja (Magyaro., Románia, Lengyelo., 2012, r.: Deák Krisztina)

Berlin fölött az ég (Németo., 1985, r.: Wim Wenders)

The Circus (USA, 1928, r.: Charlie Chaplin),

https://www.youtube.com/watch?v=ErW72W_nNcU

Kötelező szakirodalom:

Theodor W. Adorno: Über den Nachlaß Frank Wedekinds (1932). In: uő: Noten zur Literatur. Frankfurt am Main: Suhrkamp 1974, 627–633. o.

Paul Boissac: Semiotics at the Circus. Berlin, New York: de Gruyter 2010, 1–20. o.

Herbert Marcuse: A kultúra affirmatív jellege (1937). F. n. In: Német kultúraelméleti tanulmányok, 2. kötet. Szerk. Bujdosó Dezső. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó 1999, 233–260. o.

Helen Stoddart: Rings of Desire: Circus History and Representation. Manchester, New York: Manchester UP 2000, 79–112. o.

Ajánlott szakirodalom:

Günter Bose és Erich Brinkmann: Geschichte und Ästhetik einer niederen Kunst. Berlin: Wagenbach 1978.

H. Orlóczy Edit: Szabad a porond. A magyar cirkuszi testnyelvjáték (1890–1914). Budapest: Józsoveg 2006.

Sylke Kirschnick: Manege frei! Die Kulturgeschichte des Zirkus. Stuttgart: Theiss 2012.

Ewgeni Kusnezow: Der Zirkus der Welt (oroszul 1930). Ford. Ernst Günther, Gerhard Krause. Berlin: Henschelverlag 1970.

Monica J. Renevey (szerk.): Le grand livre du Cirque. 2 kötet. Geneve: Bibliotheque des Arts 1977.

-----
1 http://epa.oszk.hu/01400/01461/0001/Banfai_Agnes_HORloci_Edit_egyetemi_kepzes_1.htm;

http://epa.oszk.hu/01400/01461/00015/pdf/EPA01461_cirkuszi_akrobatika_2012_01_06_szonday.pdf

2 <https://esztetika.elte.hu/a-tanszekrol/oktatok/teller-katalin/>

3 <http://media.elte.hu/wp-content/uploads/2011/01/2014-%C3%B3rend.pdf>

4 <https://docplayer.hu/120264897-Esztetika-ma-sillabusz.html>

5 <http://esztetika.elte.hu/wp-content/uploads/2018/07/sillabusz2018oszMAmod.pdf>